

مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

معاونت امور مدارس

اداره آموزش

دفترچه سؤالات آزمون علمی سطح یک

نحو (السیوطی - شرح ابن عقیل)

تعداد سؤالات	مدت آزمون
۵۰	۹۰ دقیقه

پنجشنبه ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۲

ساعت ۱۶:۳۰

توجه: لطفاً به تمام سؤالات پاسخ دهید
(هر چهار پاسخ غلط یک نمره منفی دارد)

سال تحصیلی ۱۴۰۲ - ۱۴۰۱

۱. الثان مبتدأ و ذا الوصف خبر / إن في سوى الأفراد طبقاً استقرّ نحو ..... .

- أ. أسارِ دان ☐ ب. أكرامُ الزيدان ☐ ج. كيف قائمون الزيدون ☐ د. غير قائم الزيدان ☐

۲. بنابر نظر جمهور کدام نقش می تواند نائب فاعل شود؟

- أ. المفعول الثاني من باب «كسى» ☐ ب. المفعول الثاني من باب «ظن» ☐ ج. المفعول له ☐ د. التمييز ☐

۳. کدام گزینه درباره آیه «وَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يَمَسُّهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ» صحیح است؟

- أ. «أ»: استفهام حقیقی ☐ ب. «فوق»: متعلق به افعال عموم ☐ ج. «يقبضن»: محلاً مرفوع ☐ د. «الرحمن»: بدل از ضمیر مستتر ☐

۴. عبارت «كذا ذو حصر بـ«إلا» ورد نائب فعل لاسم عين استند» مربوط به چه بحثی است؟

- أ. حذف عامل در استثنای تأکیدی ☐ ب. حذف عامل مفعول به ☐ ج. حذف عامل مفعول مطلق ☐ د. عمل کردن مصدری که جانشین فعلش شده در مفعول به ☐

۵. در عبارت «عُدِّيُّ أراد بنا شراً هو أحقُّ به» مسوِّغ ابتدا به نکره چیست؟

- أ. كون النكرة فى معنى المحصور ☐ ب. كون النكرة عاملة ☐ ج. فى النكرة معنى الوصف ☐ د. كون النكرة دعاء ☐

۶. در بیت «اسمٌ يُعَيِّنُ المسمّى مطلقاً / عَلَّمَهُ كـ«جعفر» و «خرنقا» ترکیب «علمه» چیست؟ (بهترین ترکیب انتخاب شود)

- أ. مبتدا برای «كجعفر» ☐ ب. مبتدا برای «اسم» ☐ ج. خبر «اسم» ☐ د. بدل از «اسم» ☐

۷. در کدام گزینه، «اسم غیر منصرف» وجود ندارد؟

- أ. ثعالة ☐ ب. برة ☐ ج. أبى قحافة ☐ د. فجرة ☐

۸. کدام گزینه درباره آیه «فَلَمَّا مَنَ أَوْتِي كِتَابَهُ يَمِينَهُ يَقُولُ هَؤُلَاءِ أَفْرَاءُ وَأَكْتَابِيَه» صحیح است؟

- أ. «كتاب»: مفعول اول ☐ ب. «یَمِينِهِ»: حال از «كتاب» ☐ ج. «يقول...»: جواب شرط ☐ د. «كتاب» در عبارت «كتابیه»: منصوب تقدیراً ☐

۹. کدام عبارت مثال برای جمله «غير ما یلی من نعت المبنى المفرد و غیر المفرد لا تبین و انصبه أو الرفع اقصد» نیست؟

- أ. يُحْشَرُ الناس لا أنساب بينهم محترمة ☐ ب. إنه لا أحد كائنًا من محببى علىّ قد نُظِّفَ قلبه... إلّا كان أظهر و أفضل من الملائكة ☐ ج. لا رجلین ظریفین فیها ☐ د. لا نساء قبیحات فعلهنّ عندک ☐

۱۰. در عبارت «ما شرَّ بشرٍ بعده الجنة بل خير» اعراب «خير» چیست؟

- أ. وجوب رفع ☐ ب. جواز نصب و جرّ ☐ ج. جواز جرّ و رفع ☐ د. جواز نصب و رفع ☐

۱۱. مصدر مؤول «أن تدارك» در آیه «لَوْلَا أَنْ تَدَارَكَ نِعْمَةً مِنْ رَبِّهِ لَئِنْدَ الْهَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ» چه نقشی دارد؟

- أ. مبتدا برای خبر محذوف ☐ ب. مبتدا و خبرش «نعمه» ☐ ج. خبر برای مبتدای محذوف ☐ د. خبر مقدم و مبتدای مؤخرش «نعمه» ☐

۱۲. در بیت «إن عاملان اقتضيا فى اسمٍ عمل / قبلُ فللواحد منهما العمل» ذوالحال «قبلُ» چیست؟

- أ. الواحد ☐ ب. اقتضيا ☐ ج. العمل ☐ د. اسم ☐

* موصول الأسماء الذى الأثنى التی / و الیاء إذا ما تُثْبِت لا تُثْبِت یل ما تلیه أوله العلامة / و النون إن تُشَدِّد فلا ملامة

۱۳. در مصرع اول بیت دوم مصداق «ما» چیست؟

- أ. «ذال و تاء» الذى و التی ☐ ب. «ياء» الذى و التی ☐ ج. الذى و التی ☐ د. علامت تننیه ☐

۱۴. ارفع النعت إن قطعتَ مضمرًا ..... .

- ا. مبتدأ ☐ ب. خبراً ☐ ج. فعلاً لازماً ☐ د. فعلاً مجهولاً ☐

۱۵. استعمال کدام عبارت غلط است؟

- ا. أعطيتُ كتابه زيداً ☐ ب. الدرهم أعطيته زيداً ☐ ج. أسكن ربها الدار ☐ د. ألبس ثوبه زيداً ☐

۱۶. کدام مورد در آیه ﴿إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْحِرِينَ﴾ یافت نمی شود؟

- ا. فعل مجزوم ☐ ب. موصول ☐ ج. ادات قسم ☐ د. ادات تأکید ☐

* و بـ «أولى» أشهر لجمع مطلقاً / و المدّ أولى' و لدى' البعد انطقا

۱۷. در مصرع دوم بیت دوم کدام وجه صحیح است؟

- ا. «لام» مفعول به و «ها» مبتدا است ☐ ب. «لام» مبتدا و جمله «ها ممتنعة» خبرش است ☐
ج. «لام» مبتدا و «ها» مفعول به است ☐ د. «لام» مفعول به و جمله «فهی ممتنعة» جواب شرط است ☐

۱۸. در کدام عبارت تقدیم حال بر عامل صحیح است؟

- ا. ﴿إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا﴾ ☐ ب. لو شاء هداكم أجمعين ☐ ج. صه مستمعاً ☐ د. تلك هندٌ مجردة ☐

* و بعض الأعلام عليه دخلا / للمح ما قد كان عنه نُقلا

۱۹. کدام گزینه در توصیف «ال» لمح صحیح است؟

- ا. «ال» هیچ تأثیری در تعریف کلمه ندارد ☐ ب. «ال» بر سر علم منقول و مرتجل می آید ☐
ج. «ال» زائده لازمه است ☐ د. «ال» وقتی به کلمه اضافه می شود آن کلمه دیگر علم نیست بلکه صفت برای آن شخص است ☐

۲۰. «منصوب» در کدام عبارت «تمییز» نیست؟

- ا. کفی بزيد عالماً ☐ ب. یا جارتا ما أنتِ جارةٌ ☐ ج. ﴿فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا﴾ ☐ د. ﴿انْفِقُوا طَوْعًا وَكَرْهًا﴾ ☐

۲۱. طبق کدام وجه معنای بیت «و جُرْ بالفتحة ما لا ينصرف / ما لم يُضَفْ أو یک بعد «أل» ردِف» غلط می شود؟

- ا. «ما» اول نائب فاعل ☐ ب. «ما» دوم موصوله، بدل از «ما» اول ☐
ج. «ما» دوم مصدریۀ زمانیه ☐ د. «ما» دوم مصدریۀ غیر زمانیه، مصدر مؤول بدل اشمال از «ما» اول ☐

۲۲. بنابر نظر مصنف (و بصریون) در عبارت «یا فاطمة الزهراء» ..... .

- ا. ضمّ منادا واجب است ☐ ب. نصب منادا واجب است ☐ ج. ضمّ منادا بر نصبش رجحان دارد ☐ د. نصب منادا بر ضمّش رجحان دارد ☐

۲۳. صفة صريحة صلة «أل» و کونها بمعرب الأفعال قلّ نحو ..... .

- ا. من القوم الرسول الله منهم ☐ ب. ما أنت بالحكم الترضی حکومتہ و لا الأصيل و لا ذی الرأی و الجدل ☐
ج. من لا يزال شاکراً علی المعه ☐ د. ﴿سَجَّ اسْمُ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ ☐

۲۴. نقش کلمه «الذی» در عبارت ﴿أَمِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَصْرُكُم مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ﴾ چیست؟

- ا. مبتدا ☐ ب. خبر اول ☐ ج. خبر دوم ☐ د. بدل ☐

۲۵. در کدام عبارت «کان» ناقصه است؟

- ا. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظِلُّ مِنْ تَحْتِهَا شَيْءٌ وَ إِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا﴾ ☐ ب. لا يأمن الدهر ذو بغى و لو ملكاً / جنوده ضاق عنها السهل و الجبل ☐
ج. السلام عليك ما كان أطولك على المجرمين ☐ د. قال أبو جعفر عليه السلام: ... أخبرك أن الله تبارك و تعالی کان و لا شیء غیره ☐

* بعد «إذا» فجاءة أو قسم / لا لام بعده بوجهين نمی / مع تلوفا الجزا و ذا یطرد / فی نحو خیر القول إني أحمد

۲۶. در دو بیت بالا چند مضاف‌إلیه وجود دارد؟ (تابع مضاف‌إلیه حساب نشود)

۱. ۴ □   ۲. ۵ □   ۳. ۶ □   ۴. ۸ □

۲۷. در افعال سه مفعولی، حذف کدام مفعول جایز است؟

۱. دوم به تنهایی □   ۲. سوم به تنهایی □   ۳. اول و دوم با هم □   ۴. دوم و سوم با هم □

۲۸. کدام ترکیب در آیه ﴿ فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴾ وجود ندارد؟

۱. خبر □   ۲. ظرف □   ۳. تمیز □   ۴. نائب فاعل □

۲۹. کدام عبارت مثال برای بیت «انو ضمیر الشأن أو لام ابتداء / فی موهم إلغاء ما تقدّم» نیست؟

۱. أحجو عندك أبو خالد □   ۲. هما سيدانا يزعمان □   ۳. ما إخال لدينا منك تنوّل □   ۴. إني رأيت ملاك الشیمة الأدب □

۳۰. کدام گزینه معمول‌های فعل قلبی «تُرى» در عبارت «یا الهی و سیدی و ربی أتراک معذبی بنارک بعد توحیدک» را به طور صحیح مشخص کرده است؟

۱. «کاف» مفعول اول، «معذبی» مفعول دوم □   ۲. «أنت» مستتر نائب فاعل، «کاف» مفعول دوم، «معذبی» مفعول سوم □
۳. «أنت» مستتر نائب فاعل، «کاف» تأکید، «معذبی» مفعول دوم □   ۴. «کاف» مفعول اول، «معذبی» مفعول دوم، «بعد توحیدک» مفعول سوم □

۳۱. در کلام پیغمبر اکرم ﷺ: «ما أنهر الدم و ذکر اسم الله تعالى علیه فكلوه ليس السنّ و الظفر» به ترتیب اسم و خبر «لیس» چیست؟

۱. ضمیر مستتر - السنّ □   ۲. ضمیر شأن - جمله «هو السنّ» □   ۳. السنّ - محذوف □   ۴. ضمیر شأن - السنّ □

۳۲. در آیه ﴿ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴾ «بما» متعلق به چیست؟

۱. «كُلُوا» یا «اشربوا» □   ۲. «هَنِيئًا» □   ۳. «أَسْلَفْتُمْ» □   ۴. افعال عموم □

۳۳. در بیت «ککان و عسی لکن ندر / غیر مضارع لهذین خبر» نقش «غیر» چیست؟

۱. حال از ضمیر مستتر در «ندر» □   ۲. مبتدا برای «خبی» □   ۳. مبتدا برای «لهذین» □   ۴. فاعل «ندر» □

۳۴. بیت «والتاء مع جمع سوى السالم من / مذکر کالتاء مع إحدى اللبن» بیان می‌کند وقتی فاعل ..... .

۱. جمع مکسر یا جمع مؤنث سالم ظاهر باشد جایز است فعل با تاء تأنیث یا بدون آن بیاید □
۲. ضمیری باشد که به جمع مکسر یا جمع مؤنث سالم عود کند فعل حتماً باید با تاء تأنیث بیاید □
۳. ضمیری باشد که به جمع مکسر یا جمع مؤنث سالم عود کند جایز است فعل با تاء تأنیث یا بدون آن بیاید □
۴. جمع مکسر یا جمع مؤنث سالم ظاهر باشد فعل حتماً باید با تاء تأنیث بیاید □

۳۵. در کدام عبارت نصب «زید» صحیح است؟

۱. زیداً دراکه □   ۲. زیداً أنا الضارب □   ۳. زیداً ضربت رجلاً یحبّه □   ۴. زیداً أنا ضاربهُ أُمس □

۳۶. نصب ظرف در کدام عبارت سماعی است؟

۱. سرت غلوة □   ۲. جلست جانب زید □   ۳. هو زید مناط الثریا □   ۴. ﴿أَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ﴾ □

۳۷. حکم اعراب اسم مشتغلّ عنه در بیت «و بعد عاطف بلا فصل تلا / معمول فعل مستقرّ أولاً» چیست؟

۱. تساوی رفع و نصب □   ۲. رجحان رفع □   ۳. رجحان نصب □   ۴. وجوب نصب □

۳۸. بیت «کذا إذا عاد علیه مضمّر / ممّا به عنه مبیناً یخبر» بیان‌گر یکی از موارد وجوب ..... است.

۱. حذف مبتدا □   ۲. تقدیم مبتدا □   ۳. حذف خبر □   ۴. تقدیم خبر □

* من المصدر الذى حُذِفَ عامله حتماً ما يدعونه مؤكِّداً لغيره نحو ..... .

۳۹. کدام مثال مناسب جای خالی نیست؟

أ. ﴿وَالَّذِينَ آوَوْا وَصَّرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا﴾ ☐

ب. ﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ ☐

ج. ﴿وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا﴾ ☐

د. قال رسول الله ﷺ: من ضمَّ يتيماً بين أبوين مسلمين حتى يستغنى فقد وجب له الجنة البتة ☐

۴۰. و ذات بدءٍ بمضارع ثبت / حوت ضميراً و من الواو خلت؛ نحو ..... .

أ. ﴿وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ﴾ ☐

ب. ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ﴾ ☐

ج. عهدتُك ما تصبو ☐

د. فلما خشيتُ أظافيرهم / نجوت و أرهنهم مالکاً ☐

۴۱. کدام یک از جار و مجرورها در دو آیه ﴿فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ﴾ * وَاِنَّهُ لَتَذِكْرٌ لِّلْمُتَّقِينَ متعلق به افعال عموم محذوف است؟

أ. «منکم» ☐

ب. «من أحد» ☐

ج. «عنه» ☐

د. «للمتقين» ☐

* أى كـ«ما» و أعربت ما لم تضاف / و صدر وصلها ضمير انحدف

و بعضهم أعرب مطلقاً و فى / ذا الحذف أيّاً غير أى يقتضى

۴۲. عبارت «فى ذا الحذف» متعلق به چیست؟

أ. أعرب ☐

ب. «يحدف» محذوف ☐

ج. «استقرّ» محذوف ☐

د. يقتضى ☐

۴۳. در کدام آیه فعل از ماده «جعل» یک مفعولى است؟

أ. ﴿لِيَجْعَلَ لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ﴾ ☐

ب. ﴿فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ ☐

ج. ﴿كَلَّمَادَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ﴾ ☐

د. ﴿وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا﴾ ☐

۴۴. کدام اعراب در عبارت ﴿فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ﴾ وجود ندارد؟

أ. رفع محلى ☐

ب. رفع تقدیری ☐

ج. نصب تقدیری ☐

د. جرّ محلى ☐

۴۵. إن تُكرّر «إلّا» لا لتوكيد فمع تفرّيع من المستثنى منه ..... .

أ. دَعِ التأثير بالعامل فى واحد ممّا بـ«إلّا» استثنى و انصب الباقي ☐

ب. احکم بنصب الجميع ☐

ج. ألغ «إلّا» ☐

د. رفع الأوّل احکم به و انصب الباقي ☐

۴۶. کدام یک علامت فعل متعدی است؟

أ. تصل به هاء مصدر ☐

ب. تصل به هاء غير مصدر ☐

ج. يصلح لأن يصاغ منه اسم مفعول غير تام ☐

د. يصلح لأن تصاغ منه الصيغة للمبالغة ☐

۴۷. ترکیب «موصلاً» در بیت «و الفعل إن لم یک ناسخاً فلا / تُلْفِیْهِ غَالِباً بِ «إن» ذی موصلاً» چیست؟

أ. حال از ضمير منصوبى «تلفیه» ☐

ب. حال از «إن» ☐

ج. نعت برای محل «إن» ☐

د. مفعول دوم ☐

* و مفرداً یأتى و یأتى جملة / حاوية معنى الذى سيقّت له.

۴۸. در آیه ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا﴾ کدام کلمه می تواند مصداق «الذى» در شعر باشد؟

أ. «هو» مستتر در «أحسن» ☐

ب. «نحن» مستتر در «نضیع» ☐

ج. «من» ☐

د. «الذين» ☐

۴۹. در عبارت، «جاءوا الجماء الغفیر» ترکیب «الجماء» چیست؟

أ. عطف بیان ☐

ب. حال ☐

ج. تأکید ☐

د. منصوب بنزع خافض ☐

* و بعد فعل فاعل فإن ظهر / فهو و إنّ ضمير استتر.

۵۰. عبارت «إنّ ضمير استتر» از جهت لفظی شاهد مثال برای کدام مورد است؟

أ. استثناء ☐

ب. جمله محلاً مجزوم ☐

ج. حروف عاطفه ☐

د. خبر جمله ☐